

*Мр Душан Поповић,
истираживач и управник, Институт за уредно право, Београд
координатор Студија европског права
на Правном факултету, Београд*

Улога Суда правде Европских заједница у омогућавању слободног кретања робе

Резиме

Суд правде европских заједница имао је одлучујућу улогу у дефинисању појмова итаксе која има истио дејство као царине и мере која има истио дејство као квантитативна ограничења увоза/извоза. Увођењем итаквих националних прописа државе чланице покушавале су да избећу забрану ограничавања слободног кретања робе, постављену Уговором о ЕЗ. Суд правде је ипак оставио услове за примену изузетка од забране квантитативних ограничења и мера које имају истио дејство као ита ограничења. Уношењем члана 95. у Уговор, државама је дозвољено позивање на изузетак чак и у случају да сви услови за његову примену нису испуњени. Тиме су државе чланице покушале да ограниче домаћај праксе Суда правде европских заједница. Анализу развоја унутрашњег иржича аутор заснива на богајој судској пракси суда у Луксембургу.

Кључне речи: итаксе које имају истио дејство као царине, мере које имају истио дејство као квантитативна ограничења увоза/извоза, «империјативни захтеви општег интереса»

I - Уводна разматрања

Европска унија, у данашњем облику, произашла је из првобитних европских заједница – Европске заједнице за угаљ и челик, Европске економске заједнице и Европске заједнице за атомску енергију. Основана је Уговором из Мастрихта 1992. године, а њена структура се често приказује помоћу три «стуба». Први «стуб» Уније чине европске заједнице, које до ступања на снагу Европског устава једине имају својство правног лица. Заједницама су временом придодати механизми сарадње у области спољне политике и безбедности, као и унутрашње политике и правосуђа, што чини други и трећи «стуб» Уније.

Уговором о оснивању Европске економске заједнице, из 1957. године, предвиђено је успостављање заједничког тржишта држава чланица. Заједничко односно унутрашње тржиште, како се данас назива, карактерише се слободним кретањем лица, робе и капитала, слободним пружањем услуга и слободном конкуренцијом међу привредним субјектима. Усвајањем Јединственог европског акта 1986. године одређен је датум потпуног успостављања унутрашњег тржишта – 1. јануар 1993. године. Тиме је дотадашњи приступ који је подразумевао углавном негативну интеграцију (уклањање препрека слободном кретању) замењен приступом који се претежно ослањао на други облик интеграције – позитивну интеграцију, тј. на хармонизацију националних законодавастава.

Посебно место међу «четири велике слободе» заузима слобода кретања робе. Слобода кретања робе заснива се на царинској унији између држава чланица ЕЗ. Под робом у смислу комунитарног права подразумева се роба произведена у некој од држава чланица (притом се у обзир узима место суштинске трансформације), роба пуштена у слободни промет (роба произведена ван Уније за коју су све царинске формалности испуњене) и комунитаризована роба (роба произведена у некој од земаља са којима је Унија закључила неки споразум, најчешће споразум о асоцијацији; таква роба ужива исти статус као да је произведена у ЕУ). Приликом регулисања слободног кретања робе примењују се начела недискриминације, савесности и комунитарне преференције.

II – Забрана царина и такси истог дејства

Члан 25. Уговора о ЕЗ садржи следеће правило: «Царине на увоз и извоз и друге дажбине са истим дејством су забрањене између држава чланица.» Ова забрана је апсолутна и не трпи никакав изузетак. Она подразумева како укидање постојећих дажбина, тако и забрану увођења нових (*standstill* клаузула). Државе чланице су укинуле царине, али нису престале да наплаћују различите врсте дажбина, различитих назива, које су производиле исто дејство као царине. Такве дажбине називају се таксе истог дејства и у њиховом дефинисању и забрани одлучујућу улогу имао је Суд правде европских заједница у Луксембургу.¹⁾

Такса која има исто дејство као царине јесте новчано давање које се наплаћује због преласка границе, а којим се ограничава слободно кретање робе на унутрашњем тржишту. Појам таксе истог дејства настао је у судској пракси Суда правде ЕЗ. Његова садржина стално се прецизира новим пресудама. Као што из дефиниције произилази, потребно је да такса задовољи три услова: 1) да је њен предмет новчано давање, ма колико минимално било, 2) да делује тако што ограничава слободно кретање робе, 3) да се наплаћује због преласка границе. Остали елементи нису битни за квалификовање једне таксе таксом истог дејства. Тако је небитан назив таксе, њен износ, начин наплате...²⁾

Суд правде ЕЗ је најпре поставио и четврти услов – дискриминаторни карактер таксе. Тако, на пример, у пресуди *Комисија против Луксембурга и Белгије* из 1962. године Суд дефинише таксу истог дејства као таксу која «погађа производ увезен у државу чланицу притом не погађајући слични национални производ». Оваква дефиниција наилазила је на критике, јер је онемогућавала да се утврди постојање таксе истог дејства уколико не постоји слични национални производ. Убрзо, 1969. године, Суд је одустао од овог услова. У пресудама донетим 1. јула 1969. године *Комисија против Италије*³⁾ и *Social fonds voor de Diamantarbediers против SA Brachfeld and sons*⁴⁾ дефинисано је да се свако новчано давање наплаћено због чињенице преласка границе има сматрати таксом истог дејства «чак и ако није наплаћено у корист државе, ако нема никакав дискриминаторни нити протекционистички ефекат и ако се погођени производ не налази у односу конкуренције са неким домаћим производом». Дакле, само постојање таксе доводи до претпоставке да она ограничава кретање робе на унутрашњем тржишту.⁵⁾

Државе чланице често покушавају да неку таксу истог дејства квалификују као унутрашњи порез и тиме избегну потпадање под забрану изречену чланом 25. Уговора о ЕЗ. Таксе истог дејства су забрањене, а унутрашњи порези нису, осим уколико су дискриминаторне или протекционистичке природе.⁶⁾ Основни критеријум разликовања таксе истог дејства од унутрашњег пореза састоји се у разлогу наплате. Такса истог дејства наплаћује се због чињенице преласка границе, док унутрашњи порези погађају и домаће и увозне производе. Међутим, у пракси се јавила потреба утврђивања додатних критеријума разликовања. Суд правде утврдио

1. Аутор под појам праксе Суда правде подводи и пресуде донете од стране Првостепеног суда.
2. Dutheil de la Rochère Jacqueline, «Droit communautaire matériel», Nache, Париз, 2001.год., стр.19.
3. Суд правде ЕЗ, Комисија против Италије, бр.24/68, рец. р. 193.
4. Суд правде ЕЗ, Social fonds voor de Diamantarbediers protiv SA Brachfeld and sons, бр. 2 и 3/69, rec.p.211.
5. Nourissat Cyril, «Droit communautaire des affaires», Dalloz, Париз, 2003.год., стр.97.
6. Члан 90. Уговора о ЕЗ: На производе из других држава чланица државе чланице не могу ни непосредно, ни посредно наплаћивати веће унутрашње порезе било које врсте, од оних који се непосредно или посредно наплаћују за сличне домаће производе. Осим тога, ниједна држава чланица не може на производе из других држава чланица наплаћивати било какве унутрашње порезе ради заштите других производа.

је један који се односи на финансирање националних активности. Наиме, уколико су приходи остварени наплатом таксе намењени искључиво финансирању неке активности која користи само домаћим производима – реч је о такси истог дејства. Овај критеријум је додатно прецизиран пресудом *Capolongo* донетом 1973. године.⁷⁾ У том спору радило се о предузећу које је увозило јаја запакована у картонима за јаја. Оно је морало да плаћа таксу за целулозу. Предузеће је сматрало да је у питању била такса истог дејства. Италијанска влада сматрала је да је у питању унутрашњи порез, јер такса погађа и домаће и увозне производе. Суд је утврдио да је у питању била такса истог дејства, јер је намена средстава остварених таксом била побољшање италијанских истраживања у области целулозе. Дакле, да би се радило о такси истог дејства потребно је да су средства остварена наплатом таксе у потпуности намењена финансирању активности које користе само националним производима, као и да постоји идентитет између роба које подлежу наплати таксе и роба које имају користи од средстава остварених наплатом таксе. У нашем случају, оба услова су била испуњена, јер се такса наплаћивала на картонска паковања а средства су у целини била трошена на финансирање националних истраживања у области целулозе.

Лице које је платило таксу истог дејства има право на повраћај наплаћеног износа, пошто Суд правде европских заједница утврди постојање такве незаконите таксе. Обвезнику таксе износ се враћа у целини, осим у случају да је износ делимично био урачунат у цену производа које је он продавао својим клијентима. Тада износ повраћаја може бити нижи од износа наплаћене таксе, а терет доказивања да је део трошкова насталих поводом плаћања таксе био урачунат у цену производа пада на државу чланицу. Начин повраћаја прописују државе, у складу са начелом институционалне и процедуралне аутономије држава чланица. Уколико домаће право неке од држава чланица ЕУ не предвиђа могућност повраћаја наплаћених такси истог дејства, национални судија дужан је да ту могућност допусти директно на основу комунитарног права. Обавеза националног судије да не примени домаћи закон супротан комунитарном праву утврђена је још пресудом *Costa упротив ENEL* и даљом судском праксом.⁸⁾

III – Забрана квантитативних ограничења и мера истог дејства

Поред забране царина и такси истог дејства, правом Европске уније забрањена су и квантитативна ограничења и мере истог дејства. Та забрана садржана је у члановима 28. и 29. Уговора о ЕЗ.⁹⁾ Квантитативна ограничења (царински контингенти, квоте) данас су потпуно потиснута у односима између држава чланица Уни-

7. Суд правде ЕЗ, *Capolongo*, бр. 77/72, рец.п. 611.

8. Суд правде ЕЗ, *Costa против ENEL*, бр. 6/64.

9. Члан 28. Уговора о ЕЗ: Забрањени су квантитативна ограничења увоза између држава чланица и све мере са истим дејством. Члан 29. Уговора о ЕЗ: Забрањени су квантитативна ограничења извоза и све мере са истим дејством.

је, али различите врсте других ограничења којима се постижу исти ефекти стално се уводе од стране држава. Због тога је улога Суда правде ЕЗ у дефинисању појма мере истог дејства од непроцењивог значаја. Судском праксом заправо су развијена два појма – појам мере која има исто дејство као квантитативна ограничења увоза и појам мере која има исто дејство као квантитативна ограничења извоза.

а) Мере које имају исто дејство као квантитативна ограничења увоза

Уговором о ЕЗ забрањују се мере које имају исто дејство као квантитативна ограничења увоза, али се не даје њихова дефиниција. Дефиницију појма нуде бројне пресуде Суда правде, а пре свега чувена пресуда *Dassonville* којом се мера која има исто дејство као квантитативна ограничења увоза дефинише као «сваки трговачки пропис држава чланица који може директно или индиректно, тренутно или потенцијално довести до препрека у трговини између држава чланица».¹⁰⁾ Такве рестриктивне мере «крију се» у форми националних прописа о рекламирању, производњи, амбалажи, контроли квалитета, називима производа...

Мере истог дејства могу се истовремено односити на увозне и домаће производе. Такве мере називају се једнакоприменљиве мере и оне немају *de iure* ограничавајуће дејство, али га могу имати *de facto*. За разлику од њих, неједнакоприменљиве или отворено дискриминаторне мере примењују се или само на увозне производе или само на домаће производе или се различито примењују на домаће и увозне производе.¹¹⁾ У пракси су најчешће отворено дискриминаторне мере које се примењују само на увозне производе. Најчешће је реч о прописивању посебних услова пуштања робе у промет на националном тржишту. Такође се може радити и о посебним формалностима при увозу, као што је условљавање увоза добијањем посебног одобрења или обављањем санитарне контроле. Овим мерама се успорава увоз, што, због повећаних трошкова, доводи до повећања цене увозних производа. Отворено дискриминаторне мере могу се односити и само на домаће производе. Најчешће се јављају у виду новчаних олакшица које држава одобрава домаћим произвођачима. Тако се, на пример, Француска нашла на удару Суда правде ЕЗ због одобравања помоћи намењене искључиво домаћим писаним медијима.¹²⁾ Трећа група отворено дискриминаторних мера обухвата оне мере које се различито примењују на увозне и на домаће производе. Мера, дакле, *de iure* има за предмет фаворизовање домаћих производа. Овај облик ограничавања слободног кретања робе је најочигледнији и због тога најређи у пракси.

Код отворено дискриминаторних мера, штетно дејство по трговину између држава чланица се претпоставља. Код једнакоприменљивих мера потребно је у сваком конкретном случају утврдити постојање штете, макар и потенцијалне. Суд правде не тражи да је штета већ наступила. Довољно је да је мера подобна да дове-

10. Суд правде ЕЗ, *Dassonville*, бр.8/74, рец.п.837.

11. Ову класификацију усваја и Вукадиновић Радован, *Право Европске уније*, Мегатренд, Београд, 2001.год., стр. 120 и сл.

12. Суд правде ЕЗ, Комисија против Француске, бр.18/84, рец.п.1339.

де до ограничења у размени. Појам мере истог дејства увек се односи на трговачки пропис који може довести до ограничавања трговине између држава чланица. Из овог појма су искључене чисто интерне ситуације, као и размена са трећим земљама, земљама нечланицама ЕУ.

Суд правде европских заједница је у својој чувеној пресуди *Cassis de Dijon* дозволио постојање «императивних захтева општег интереса» којима се може оправдати постојање мере која има исто дејство као квантитативна ограничења увоза.¹³⁾ Овом пресудом постављен је још један услов приликом квалификовања мере, и то негативан услов – одсуство оправданости засноване на постојању «императивних захтева општег интереса». Да би мера једне државе чланице могла бити квалификована као мера истог дејства, потребно је да има ограничавајуће дејство по трговину између држава чланица и да не постоји оправдање за такву меру на основу судске праксе *Cassis de Dijon*.¹⁴⁾ Услов постављен овом пресудом чини део самог појма мере истог дејства, јер се примењује још приликом квалификовања мере.¹⁵⁾ Дакле, чим постоји оправданост на основу судске праксе *Cassis de Dijon*, посматрана мера није мера истог дејства. У томе се ова судска пракса и разликује од изузетака постављених чланом 30. Уговора о ЕЗ, који се примењују пошто је већ утврђено постојање мере истог дејства.

Пресудом *Cassis de Dijon* допуштена су четири разлога због којих једна мера неће бити квалификована као мера истог дејства иако испуњава све друге услове: ефикасност пореских контрола, заштита јавног здравља, законитост трговачких трансакција и заштита потрошача. Судском праксом која је уследила утврђени су и други «императивни захтеви општег интереса»: заштита човекове околине, заштита легитимног циља економске и социјалне политике, борба против инфлације, сузбијање превара...

Суд правде ЕЗ допушта позивање на захтеве у општем интересу само код једнакоприменљивих мера. На отворено дискриминаторне мере могу се применити једино изузеци наведени у члану 30. Уговора о ЕЗ.

б) Мере које имају исто дејство као квантитативна ограничења извоза

Мере које имају исто дејство као квантитативна ограничења извоза ређе се срећу у пракси, јер државе чланице ретко када својим прописима ограничавају извоз. Овај тип мера везује се искључиво за отворено дискриминаторне мере. Погођени су, дакле, производи намењени извозу. Пошто се судска пракса *Cassis de Dijon* може применити само на једнакоприменљиве мере, њена примена је искључена када је реч о мерама које имају исто дејство као квантитативна ограничења из-

13. Суд правде ЕЗ, *Rewezenral AG против Bundesmonopol verwaltung fur Brunntwein*, бр. 120/78, rec.p.649.

14. Craig Paul, De Burca Grainne, *EU Law – Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, Oxford, 2003. год., стр. 638.

15. Druessne Gérard, *Droit de l'Union européenne et politiques communautaires*, PUF, Pariz, 2002. год., стр. 110.

воза. Одличну дефиницију овог типа мера поставио је Суд правде у својој пресуди *Groenveld*. У њој је наведено да мере које имају исто дејство као квантитативна ограничења извоза «имају за предмет или као ефекат ограничавање токова извоза и успостављање разлике у третману трговине унутар једне државе чланице и трговине усмерене ка извозу, на тај начин што се обезбеђује предност домаћој производњи или унутрашњем тржишту државе у питању, на рачун производње или трговине других држава чланица».¹⁶⁾

ц) Услови за примену члана 30. Уговора о ЕЗ

Члан 30. Уговора о ЕЗ дозвољава забране или ограничења увоза, извоза или транзита робе уколико су она оправдана разлозима јавног морала, јавног поретка, јавне безбедности, заштите здравља и живота људи, животиња или биљака, заштите националног културног добра уметничке, историјске и археолошке вредности или заштите индустријске и трговачке својине. Овај изузетак од забране постављене члановима 28. и 29. Уговора може се применити само у случају да не постоји комунитарна норма којом се потпуно хармонизује материја у тој области. Поред тога, «такве забране или ограничења не смеју постати средство својеволне дискриминације или прикривен облик ограничавања трговине између држава чланица».¹⁷⁾ Државе чланице не смеју крити протекционистичке намере иза неког вишег, општег циља који се привидно уклапа у изузетак предвиђен чланом 30.

Тако, у спору о *Божјићним ћуркама* радило се о мери санитарне контроле ћурећег меса, извршене у Великој Британији у предбожићном периоду, како би се наводно проверило да ли је месо заражено неком болешћу.¹⁸⁾ Увозници ћурећег меса оспорили су ову меру, наводећи да је у питању мера која има исто дејство као квантитативна ограничења увоза. Велика Британија се позвала на члан 30. и то на разлоге заштите здравља људи. Суд правде европских заједница утврдио је да се иза позивања на изузетак заправо крила намера блокирања увоза ћурећег меса из других држава чланица, како би се фаворизовала домаћа производња, која би без сумње била продата у предбожићном периоду. Суд је оценио да сви услови за примену члана 30. нису били испуњени.

Суд правде је својим пресудама установио још два услова за примену члана 30. Уговора о ЕЗ. Поред одсуства хармонизације у посматраној области и одсуства злоупотребе у виду прикривених ограничења или својеволне дискриминације, потребно је да су мере чије постојање се оправдава на основу члана 30. неопходне, тј. објективно оправдане разлозима општег интереса на које се држава позива. Неопходност односно оправданост мере Суд процењује у сваком конкретном случају. Разлози на које се државе чланице могу позивати таксативно су набројани у члану 30. Уговора. Четврти услов за примену изузетка јесте поштовање начела пропор-

16. Суд правде ЕЗ, *Groenveld*, бр.15/79, рец.п.3409.

17. Члан 30. Уговора о ЕЗ.

18. Суд правде ЕЗ, Комисија против Велике Британије, бр. 40/82, рец.п.2793.

ционалности. Реч је о општем принципу комунитарног права, који је нашао своју примену и у области слободног кретања робе. Национална мера истог дејства мора са што мање штетних последица по слободу кретања робе достићи слеђени циљ. Она не сме прекорачити оно што је неопходно да би се обезбедила заштита жељених интереса. У спору *Комисија против Грчке* из 2000. године, Суд правде је закључио да Грчка није поштовала начела неопходности и пропорционалности када је усвојила закон којим је прописала минималну цену дувана у циљу заштите здравља људи. Суд је оценио да се исти циљ пре могао постићи повећањем пореза на дуванске производе.¹⁹⁾

д) Услови за примену чланова 95, 100. и 134. Уговора о ЕЗ

Уговор о ЕЗ својим члановима 95, 100. и 134. предвиђа заштитне клаузуле општег и посебног типа. На основу члана 95. Савет може усвајати директиве за хармонизацију националних законодавстава. Уколико је одређена материја хармонизована на нивоу Уније, изузетак предвиђен чланом 30. не може се применити, што значи да се државе чланице не могу позивати на њега како би оправдале постојање мера истог дејства. Међутим, државе се могу позивати на члан 95. став 4 (бивши члан 100 А) који им дозвољава да, и након што Савет или Комисија донесу мере за усклађивање законодавстава, наставе да примењују националне мере уколико је њихова примена неопходна због «важних потреба у смислу члана 30. или због заштите животне или радне средине». Тиме се државама дозвољава позивање на разлоге наведене у члану 30. иако један од услова за примену тог члана није испуњен (услов непостојања хармонизације у посматраној области). Државе не могу саме процењивати постојање потребе за наставком примене мере истог дејства, већ се морају обратити Комисији. Такође, став 5 истог члана омогућава државама да, по одобрењу Комисије, усвоје нове националне прописе засноване на новим научним сазнањима у погледу заштите животне или радне средине, због проблема специфичних за неку државу чланицу и који су настали након доношења мера усклађивања.

Ставови 4 и 5 члана 95. Уговора о ЕЗ односе се на усвајање националних мера након доношења хармонизационе норме. Насупрот томе, став 10 истог члана предвиђа заштитну меру *a priori*. Наиме, сама хармонизациона норма може садржавати заштитну клаузулу којом се државе чланице овлашћују да из неког од разлога наведених у члану 30. Уговора уведу привремене мере, под контролом Заједнице.²⁰⁾

Члановима 100. и 134. Уговора о ЕЗ допуштају се изузеци привременог карактера. Члан 100. (бивши члан 103 А) предвиђа могућност да Савет, одлучујући једногласно на предлог Комисије, донесе мере у складу са економском ситуацијом,

19. Суд правде ЕЗ, Комисија против Грчке, бр. 216/98, рец.п.8934.

20. Gavalda Christian, Parleani Gilbert, *Droit des affaires de l'Union européenne*, Litec, Париз, 2002.год., стр. 99.

посебно уколико дође до тешкоћа у снабдевању неким производима. Члан 134. (бивши члан 115) предвиђа да «...у циљу обезбеђења да спровођење мера трговинске политике (...) не буде осујећено променом праваца трговинске размене или ако разлике у овим мерама доводе у економске тешкоће једну или више држава чланица, Комисија препоручује методе за неопходну сарадњу држава чланица». У хитним случајевима, државе чланице могу затражити одобрење од Комисије да саме уведу потребне мере. Комисија ће одобрити увођење оних мера које најмање ремете функционисање унутрашњег тржишта.

IV – Закључак

Приликом успостављања и даљег функционисања унутрашњег тржишта највећу препреку није представљало укидање царина и квантитативних ограничења, већ спровођење забране такси које имају исто дејство као царине и мера које имају исто дејство као квантитативна ограничења увоза/извоза. Појам таксе истог дејства и мере истог дејства није дефинисан Уговором о оснивању Европске заједнице. У одређивању његове садржине одлучујућу улогу имао је Суд правде ЕЗ. Поред тога, Суд је утврдио услове за примену члана 30. Уговора, којима се допушта изузетак од забране квантитативних ограничења и мера истог дејства. Први од услова које је поставио Суд јесте одсуство хармонизације у посматраној области. Уколико хармонизациона норма постоји, државе чланице нису се могле позивати на изузетак.

Јединственим европским актом у Уговор је унет члан 95. којим се државама чланицама допушта позивање на разлоге наведене у члану 30. како би оправдале постојање националне мере којима се угрожава функционисање унутрашњег тржишта, и у случају да је у посматраној области већ дошло до усклађивања законодавстава. Уношењем члана 95. у Уговор државе чланице релативизирале су услов одсуства хармонизационе норме. Пошто је до усвајања Јединственог европског акта дошло после формирања конзистентне судске праксе (Акт је ступио на снагу 1987. године, а пресуде којима су утврђени услови за примену члана 30. биле су донете већ током седамдесетих година прошлог века), тај чин може се посматрати као испољавање воље држава чланица за вршењем индиректне контроле над радом Суда правде, чиме се стварају услови за евентуалне злоупотребе. Срећом, у досадашњој пракси, није долазило до злоупотреба, јер је контролу вршила Европска комисија, као гарант заштите интереса европских грађана.

Механизам контроле спровођења одредаба о слободном кретању робе показује сву сложеност структуре Европске уније. У функционисању унутрашњег тржишта незамењиву улогу и даље имају Суд правде европских заједница и Европска комисија, као отклон појединачним интересима држава чланицама.

Dušan Popović, M.A.

Research Assistant, Institute of Comparative Law, Belgrade

Coordinator of EU law studies, School of Law, Belgrade

THE ROLE OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES IN ENABLING THE FREE MOVEMENT OF GOODS

Summary

The Court of Justice of the European Communities had a decisive role in defining the notion of charges having equivalent effect as customs duties on imports and exports and the notion of mesures having equivalent effect as quantitative restrictions on imports and exports. By introducing such measures, the Member States tried to evade the prohibition of all behaviour restricting the free movement of goods. The Court of Justice had equally determined the conditions for the application of the exception on the prohibition of quantitative restrictions on imports/exports and all measures having equivalent effect. By introducing the article 95 in the Treaty establishing the European Community, the Member States were allowed to call upon the exception, although all the conditions for its application have not been fulfilled. In such way the Member States tried to limit the scope of the Court of justice's case law. The author bases his analysis of the development of Internal Market on the vast case law of Luxembourg Court.

Key words: *charges having equivalent effect as customs duties on imports and exports, mesures having equivalent effect as quantitative restrictions on imports and exports, mandatory requirements.*